

Arkivsak

24/14742-2

Saksbehandler

Jørgen Solstad

Saksgang

Hovedutvalg for inkludering, idrett og kultur

Møtedato

27.08.2024

Riksantikvaren håndverksstrategi - hørings svar

Innstilling fra fylkesdirektøren

Saken tas til orientering.

Sammendrag

Riksantikvaren har utarbeidet et utkast til en nasjonal håndverksstrategi for kulturminnevernet. Utkastet beskriver hvor den strategiske innsatsen skal legges, og hvilke målsetninger kulturmiljøforvaltningen skal ha for håndverksutviklingen fram til 2035. Utkastet er sendt på høring, og det ønskes spesielt tilbakemelding på om satsingene og målsetningene for strategien er riktige og relevante.

Strategien er tenkt fulgt opp av en handlingsplan med konkrete aktiviteter og tiltak. Denne er ikke nærmere spesifisert, og ikke en del av høringen.

Bakgrunn og saksgang

Fylkeskommunen mottok høringsutkastet 02.05.2023 med svarfrist 14.06.2023.

Fylkesdirektøren ba Riksantikvaren om utsatt frist for å gi Hovedutvalget mulighet til å behandle saken ifm. møterekke 4. Dette ble ikke innvilget, og fylkesdirektøren har derfor sendt administrasjonens innstilling innen fristen med påfølgende orienteringssak til hovedutvalget.

Saksopplysninger

Håndverkere som arbeider med fredete og verneverdige bygninger, anlegg og fartøy må ha kunnskap og kompetanse om tradisjonelt håndverk og istandsetting. Riksantikvaren får tilbakemeldinger på at det er krevende å få tak i håndverkere med rett kompetanse og tilstrekkelig kapasitet.

Dette er en utvikling som antas å forverre seg i de kommende år ved bl.a. økt skadeomfang grunnet klimaendringer og milliardsatsing på istandsettelse av verdifulle kirkebygg. Behovet for en håndverksstrategi er forankret i Meld. St 16 (2019-2020) *Nye mål i kulturmiljøpolitikken*

Om strategiutkastet:

Det er valgt ut tre overordnede satsinger for Riksantikvarens håndverksstrategi. Disse er valgt fordi det er her det er særskilte utfordringer. Hver satsing sier noe om hvor Riksantikvaren skal legge inn en strategisk innsats. Målene under hver av satsingene viser hva Riksantikvaren ønsker at strategien skal ha ført til etter endt strategiperiode, og hvilke områder strategiens handlingsplan skal handle om.

I strategiutkastet beskrives bakgrunn for strategien, avgrensning, relevante føringer og plan for oppfølging. Satsingene dekker ikke alle utfordringer og behov innenfor vern og videreføring av håndverksfag. Satsingene angir områder hvor man mener Riksantikvaren kan bidra til å styrke relevant håndverkkompetanse og -kapasitet, og utfordringer man tenker det er viktig å søke samarbeid for å løse.

Strategien er utarbeidet på bakgrunn av et rammeverk som ble vedtatt i februar 2024. Dette ønsker man innspill på. Riksantikvaren er spesielt opptatt av å få tilbakemeldinger på om satsingene og målsettingen for strategien er riktige og relevante. Riksantikvaren forslår at strategien har følgende satsinger:

- Håndverkkompetansen og -kapasiteten skal styrkes
- Flere bedrifter med relevant kompetanse skal ta oppdrag på kulturminner og kulturmiljø
- Erfaringsbasert kunnskapsutvikling og forskning skal styrkes

Utkastet til håndverksstrategi er vedlagt i sin helhet.

Økonomiske, administrative og juridiske konsekvenser

Saken har ingen økonomiske, administrative eller juridiske konsekvenser på nåværende tidspunkt, men vil gjennom en påfølgende handlingsplan kunne få økonomiske og administrative konsekvenser for utdanning- og samfunnsutviklingssektor.

Konsekvenser for fylkets klimamål og FNs bærekraftsmål

Meld. St. 16 (2019-2020) sier at kulturmiljø i større grad skal tas i bruk som en ressurs for å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling. Tradisjonshåndverk og bygningsvern er knyttet til tradisjonell bruk av naturressurser og er gjerne miljømessig, bærekraftige og sirkulær økonomi i praksis. Kulturarven er derfor en viktig kilde til kunnskap om bærekraftige praksiser, og et viktig bidrag til måloppnåelse på flere av bærekraftsmålene, da særlig mål 11, 12 og 13.

Fylkesdirektørens vurdering

Fylkesdirektøren støtter Riksantikvarens utkast til håndverksstrategi og anser arbeidet som en viktig satsing i styrkingen av håndverksfag og håndverkskapasitet for kulturminnevernet fram mot 2035.

Fylkeskommunen som regional kulturminnemyndighet og med ansvar for videregående opplæring vil være en viktig aktør og samarbeidspartner i en nasjonal strategi som dette. I tillegg vil vi som regional utviklingsaktør innen næring, miljø og klima kunne benytte og medvirke til strategiens satsninger og målsetninger.

Utkastet til håndverkstrategi er uten en handlingsplan med konkrete tiltak og aktiviteter. Vi synes dette er uheldig, og vi finner det derfor vanskelig å komme med konkrete innspill og tilbakemeldinger rundt strategiens målsetninger. Vi vil likevel bemerke og komme med følgende innspill:

Tilstøtende fag og sektorer

Strategien synes i hovedsak å sette søkelys på utdanning, næringsutvikling og forskning knyttet til rene håndverksfag som er relevant for kulturminnevernet. For å styrke kvaliteten, øke kapasiteten og gjennomføringsevnen på konkrete istandsettingsprosjekter i fremtiden er man også avhengig av å styrke andre fagmiljøer, f.eks. innen arkitekt- og ingeniørfag, konservering- og kulturminneforskning og antikvarfaglig prosjektledelse. Problemstillinger, sammenhenger og viktigheten av dette savnes i utkastet.

Material- og byggevarenering

Likeledes anser vi at viktigheten av tilgang på gode og riktige materialer og produkter bør fremheves mer. Strategien bør ha en tydeligere satsning mot byggevarenering og produsenter, og da særlig med fokus på lokale verdikjeder og bærekraftig produksjon. Et samarbeid, med konkrete innspill og tiltak fra de store byggevareprodusentene og byggevarekjedene ville være et stort fortrinn for strategien og handlingsplanen.

Kompetansekrav

Kulturmiljøforvaltningen har til tider problemer med å følge opp, og administrere krav til kompetanse stilt i våre vedtak og vilkår. Det er derfor bra at det settes søkelys på å forbedre krav og retningslinjer knyttet til kompetansekrav. I større og komplekse istandsettingsprosjekter har vi i flere sammenhenger savnet en tilsvarende ordning og hjemmel som praktiseres i plan- og bygningsloven knyttet til ansvarsrett hos ansvarlig søker/utførende, gjerne gradert i forhold til prosjektets kompleksitet. En slik ordning bør utredes for kulturmiljøforvaltningen også.

Videregående opplæring

Vi anbefaler å flytte ansvaret til nasjonalt nivå for fag med få elever og lærlinger. Dette gjelder spesielt utdanningsprogrammet håndverk, design og produktutvikling. Dette er et eksempel på en type program som ikke tilbys i Vestfold fylkeskommune fordi søkertallet er for lavt og tilbudet for kostbart. Det er viktig med ekstra bevilgninger til denne type utdanningsprogrammer, slik at man unngår å drenere totalpotten til videregående opplæring i landet.

Forskning og utvikling

Den strategiske satsningen på å styrke forskning og kunnskapsutvikling hvor forvaltning, håndverkere og kunnskapsmiljøer går sammen i konkrete FoU-prosjekter ansees som svært

viktig. Strategien og den kommende handlingsplanen bør si noe om hvilke finansieringsmuligheter og -kilder som vil være aktuelle.

Konklusjon/anbefaling

Fylkesdirektøren støtter Riksantikvarens initiativ med en nasjonal håndverksstrategi for kulturminnevernet og styrkingen av tradisjonshåndverk i Norge, og anser satsningene og målsetningene som relevante. Det er imidlertid vanskelig å gi konkrete og tydelig tilbakemeldinger uten en handlingsplan med aktiviteter og tiltak. Vi ber derfor om at det videre arbeidet med nasjonal håndverksstrategi konkretiseres og at fylkeskommunen gis anledning til å komme med innspill på aktiviteter og tiltak i handlingsplanen.

Vedlegg:

- Vedlegg 1 - Riksantikvarens invitasjon til høring – Riksantikvarens håndverksstrategi
- Vedlegg 2 - Riksantikvarens håndverksstrategi - utkast